

סיכויי גידול פירות טרופיים מסוימים בארץ

הבלה"ד סילויה גלפס-רייך

אנונה חלקה.

אנונה חלקה *Annona cherimola*

השטח הנטוע מגיע ל-2500–3000 דונם. היבול ב-1990 הגיע לכ-2000 טונה. המטעים נמצאים בעיקר באזורי עכו, חדרה, עמק חפר, ובמקומות אחרים – בשטחים קטנים. העץ אינו מתאים לאדמת מות גיריות. בארץ מגדלים בעיקר זנים מקומיים. בתחנת-הנסיונות בצריפין קיימת חלקת אנונה ובה 5 זנים חדשים, מהם עומדים לשחרר 2 זנים הנחשבים כטובים. עוד שני זנים נראים מבטיחים, אולם טעם פירותיהם קצת חמצמץ, וזה עלול להיות חיסרון. יש גם אנונה בעלת קליפה עמידה מאוד אך קשה להבחין מתי היא בשלה. מספר זנים מקליפורניה הובאו ארצה, והם בשלב ניסיון. גם בעיית הכנות עדיין אינה פתורה. כן קשה בעיית ההפריה: יש מיני חיפושיות הפעילות בהפריית אנונה, אך פעילותן אינה מספקת ודרושה האבקה מלאכותית. הצעות למחקר וללימוד: (1) בעיית ההפריה; (2) הארכת תקופת ההבשלה; (3) עמידות בייצוא; (4) הרחבת השוק בארץ ובחו"ל. יש הכרח להשקיע עבודה וכסף בגידול זנים חדשים. כיום יש רתיעה מנטיעה נרחבת, בעיקר בגלל הצורך בהפריה ידנית.

פפאיה *Carica papaya*

בארץ יש חלקות קטנות יחסית של פפאיה, באזורי החוף, בשפלה, בצפון, בבקעת הירדן ובאזור יריחו (גידולה שם מצליח מאוד). הפפאיה רגישה לקרה, ויש לגדלה תחת רשת או בחממה. קיימת בעיה של הפריה. יש להפרותה ידנית או מכנית. על-הרוב בעזרת מפוח. מספר הזנים בארץ עדיין קטן. הזן המקובל כיום קרוי "סלע" (ע"ש המגדל). יש גם זנים נוספים, אך על-הרוב פירותיהם קטנים ואינם מתאימים לייצוא. בבקעת הירדן ניטע מטע של זנים אחדים, ובו נעשית בריירה – אך עדיין אין תוצאות מבטיחות. במעגן-מיכאל מגדלים פרי פפאיה "ביולוגי", ויתכן שלפרי כזה יש סיכוי טוב לייצוא. עדיין לא ברור באיזה שלב הבשלה יש לקטוף את הפרי: פרי שנקטף ירוק – אינו מבשיל; פרי צהוב – לעתים מתרכך מהר מדי. גם לשוק המקומי נודעת חשיבות, ויש להניח שאם יגדל השוק בארץ והנטיעה תתרחב – גם הייצוא יגדל; אולם בלי עזרת משרד החקלאות ספק אם אפשר יהיה להתקדם בגידול זה. הבעיות שלפניהן עומד המגדל: עדיין אין זנים שאפשר להמליץ

באמצע אפריל 1991 נערך מטעם מועצת הפירות דיון על פירות טרופיים, שגידולם בארץ מצומצם או נסיוני. להלן – תמצית הדברים שנדונו.

קרמבולה *Averrhoa carambola*

שטח החלקות הנטועות עדיין קטן, סה"כ כ-130 דונם. מזה נושאי פרי – 75 דונם. המטעים נטועים בעיקר באזורי רעננה, רחובות, נס-ציונה ושטחים קטנים באזורי בית-שאן ועכו. העץ רגיש לרוחות. הבשלת הפרי – בסתיו ובחורף. ציפורים גורמות נזק רב בפרי. כושר השתמרותו של הפרי טוב. השוק המקומי אינו מכיר במידה מספקת את הפרי הזה, ויש צורך בפירסום. הפרי שאנו מגדלים – חמץ, ורצוי לעבור לזנים יותר מתוקים.

פירות קרמבולה.

גם בנוגע לייצוא אין לנו מידע רב: איזה פרי רצוי בחו"ל, ומה צריכים להיות גדלו וטעמו. עד כה לא נעשה שום מעקב ברשתות השיווק בחו"ל בדבר מכירת קרמבולה. מאלוה מייצאת לחו"ל 2000–2500 טונה קרמבולה בשנה. הפרי המאלזי גדול (24 ג'), וטעמו חמצמץ-מתוק. האריזה בקרטונים מרופדים בספוג. ברור, שאם נרצה לייצא – נזדקק לפרי יותר גדול, וזה יהיה נושא מועדף למחקר. נצטרך לפתח שוק מקומי, שיוכל לקלוט את הפרי שלא יתאים לייצוא.

גואיבה *Psidium guaiava*

שטח גידול הגואיבה בארץ כיום – כ-3000 דונם. היבול בשנים 1988–1990 נע בין 1600 ל-1700 טונה בשנה. לא היה יצוא. רוב המטעים נמצאים באזורי חדרה, רחובות, באר-שבע ולכיש. הפרי עשיר בוויטמין C. אין בארץ מבחר של זנים, ולמעשה מגדלים זן אחד – בן-דב (או דומיו). הפרי של זן זה יפה, אבל הוא מתרכך במהירות. הדרישה בחו"ל היא לפרי קשה. יש ללמוד באיזה מצב רצוי לקטוף את הפרי לייצוא, וכן ללמוד את דרכי הייצוא. תחילה דרושה עבודה נמרצת בברירת זנים. בכית-דגן נמצאת חלקת גואיבות בת שנתיים. לברירת זנים. חלקה גדולה נוספת נמצאת בכשור, וגם היא מיועדת לברירת זנים. לעת עתה אין אנו מייצאים גואיבה, וכל הפרי מיועד לשוק המקומי. יש צורך במחקר בגואיבה על טיפוסיה השונים.

סיכויי גידול פירות טרופיים מסוימים בארץ

(המשך מעמוד 1369)

עליהם כטובים גם לשוק המקומי וגם לייצוא. עדיין לא נפתרה בעיית שלב ההבשלה המתאים לקטיפה. טיפוס הפפאיה שמגדלים בארץ נחותים מאלה המבוקשים בשוקי אירופה. הפפאיה הברזילית, למשל, עולה על זו שלנו. ראוי לציין, שפפאיה עמידה למליחות, וגורם זה עשוי להיות משמעותי עכשיו בתכניות הנטיעה. כן קל לגדלה כפרי "אורגני", וגם לכך אולי יש חשיבות לגבי הייצוא.

למרות התכונות החיוביות שהוזכרו לעיל, אם לא יימצא זן שיש לו יתרון ברור על הזנים שמייצאות ארצות אחרות לאירופה — קשה יהיה להמליץ על נטיעה מסחרית נרחבת. תמריץ להרחבת גידול הפפאיה יתכן רק בהנחה, שיש סיכוי טוב לייצוא פרי זה. הנושא נבדק בידי היחידה לחקר שווקים של "אגרידב". להלן נביא בקצרה את עיקרי הממצאים של סקר זה.

הייצרנים העיקריים של פפאיה בעולם הם ברזיל, מכסיקו, הודו, זאיר. יצרנים נוספים הם קוסטה-ריקה, חוף השנהב, ג'מאיקה, הוואי, ונצואלה, מאלזיה ודרום-אפריקה. הייצרנית הגדולה ביותר היא ברזיל (ב-1988 — יותר מ-1.5 מיליון טונה). גם באירופה כבר יש מטעים

לא גדולים של פפאיה, בספרד ובאיטליה, ואלה מייצאות כמויות קטנות של הפרי. ברזיל מספקת פרי לאירופה במשך כל השנה; הספק השני בגדלו הוא קוסטה-ריקה, ואחריה הארצות האחרות. גרמניה היא היבואנית הגדולה ביותר של פפאיה באירופה, והפרי נמצא בשוק כל השנה. ב-1989 הובאו לגרמניה בין 70 ל-250 טונה פפאיה בחודש, בעיקר מברזיל. הפרי מגיע ממזרח לפי גודל (ההעדפה בשוק היא לפרי גדול, 8 — 9). הפרי מיובא לגרמניה בדרך האוויר. נעשים נסיונות למשלוחים דרך הים, בתנאים דומים לאלה של בננות. כמויות הפפאיה המיובאות לאנגליה עדיין מצומצמות אך הן הולכות וגדלות משנה לשנה. ב-1989 הובאו לאנגליה 1600 טונות פפאיה, והייצוא נמשך במשך כל השנה (בין 80 ל-150 טונות לחודש). גם במקרה זה, הספק העיקרי הוא ברזיל. הפרי המקובל באנגליה קטן מזה הנשלח לגרמניה: 10 יחידות עונתיות בייבוא: כמויות גדולות יותר מגיעות בחדשים אוקטובר — דצמבר, ויותר קטנות ביולי — ספטמבר.

לא נראה, שפפאיה תוכל להיות בארץ גידול חשוב לייצוא, שיוכל להתחרות עם יצואני הפפאיה האחרים; לכן יש להיזהר מהשקעת כספים רבה בפיתוח גידול זה.